

Asia

Suomen EU-puheenjohtajakausi 2019; kansallinen puheenjohtajuusohjelma; parlamentaarinen prosessi

Kokous

U/E/UTP-tunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Suomi toimii Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajana heinäkuusta joulukuun loppuun 2019. Suomen kansallinen puheenjohtajuusohjelma julkaistaan muutama päivä ennen puheenjohtajakauden alkua.

Neuvoston 18 kuukauden ohjelma 1.1.2019–30.6.2020 hyväksytään yleisten asioiden neuvostossa joulukuussa 2018. Tämä kolmen peräkkäisen puheenjohtajamaan eli Romanian, Suomen ja Kroatian muodostaman trion ohjelma noudattaa unionin nykyisen strategisen ohjelman painopisteitä. Eurooppa-neuvosto sopii kuitenkin kesäkuussa 2019 uudesta strategisesta ohjelmasta (2019–2024) viiden vuoden prioriteetteineen. Nämä ohjaavat neuvoston työtä Suomen ja Kroatian kausilla (sekä jatkossa). Lisäksi mahdolliset kriisit tai muut tapahtumat voivat vaikuttaa neuvoston asialistaan.

Suomen kanta

Koska hallitus vaihtuu kevään 2019 eduskuntavaalien jälkeen, Suomen kansallista puheenjohtajuusohjelmaa valmistellaan parlamentaarisesti. Tässä keskeisessä asemassa ovat suuren valiokunnan työjaosto ja pyöreän pöydän keskustelut kaikkien eduskuntapuolueiden edustajien kesken. Myös avoimet kuulemiset eduskunnassa ovat mahdollisia tapoja edistää laaja-alaista näkemystenvaihtoa. Ministerit ovat valmiita osallistumaan näihin.

Lisäksi kansalaiskeskustelun edistäminen EU:n kehittämisestä on tärkeää. Hallitus tekee tätä työtä jo osaltaan ja kannustaa myös eri puolueita ja valiokuntia aktiivisuuteen tilaisuuksien järjestämiseksi puheenjohtajakauteen valmistauduttaessa.

Edelliseen puheenjohtajakauteemme liittyen pääministeri antoi ilmoituksen puheenjohtajakauden tavoitteista juuri kauden alla ja tuloksista kauden päätteeksi. On uuden hallituksen asia ratkaista, tuoko se kansallisen ohjelman tavoitteet ja tulokset eduskuntaan pääministerin ilmoituksella tai muutoin.

Laajapohjaisen valmistelun jälkeen EU-ministerivaliokunta linjaa kansallisesta ohjelmasta ja valtioneuvosto toimittaa tästä selvityksen eduskunnalle. Tavoitteena on

saada luonnos kansalliseksi ohjelmaksi valmiiksi ennen eduskuntavaaleja 2019, jotta uusi hallitus voi sen heti aloittaessaan viimeistellä. Tarkoitus on jättää ohjelmaan väljyyttä, jotta uusi hallitus voi priorisoida laajemmasta valikoimasta lopulliset painopisteet. Lopullinen ohjelma on perusteltua pitää tiiviinä, sillä Suomen puheenjohtajakaudella on normaalia puheenjohtajakautta vähemmän asioita pöydällä – lisäksi ytimekäs ohjelma on vaikuttamisviestiltään tehokkaampi.

Valituilla Suomen painopisteillä on merkitystä tuloksellisen puheenjohtajuuden kannalta. Mitä enemmän ne yhdistyvät käsittelyssä oleviin asioihin ja ovat unionin toimivallan ytimessä, sitä helpompi niitä on viedä eteenpäin ja saavuttaa konkreettisia tuloksia.

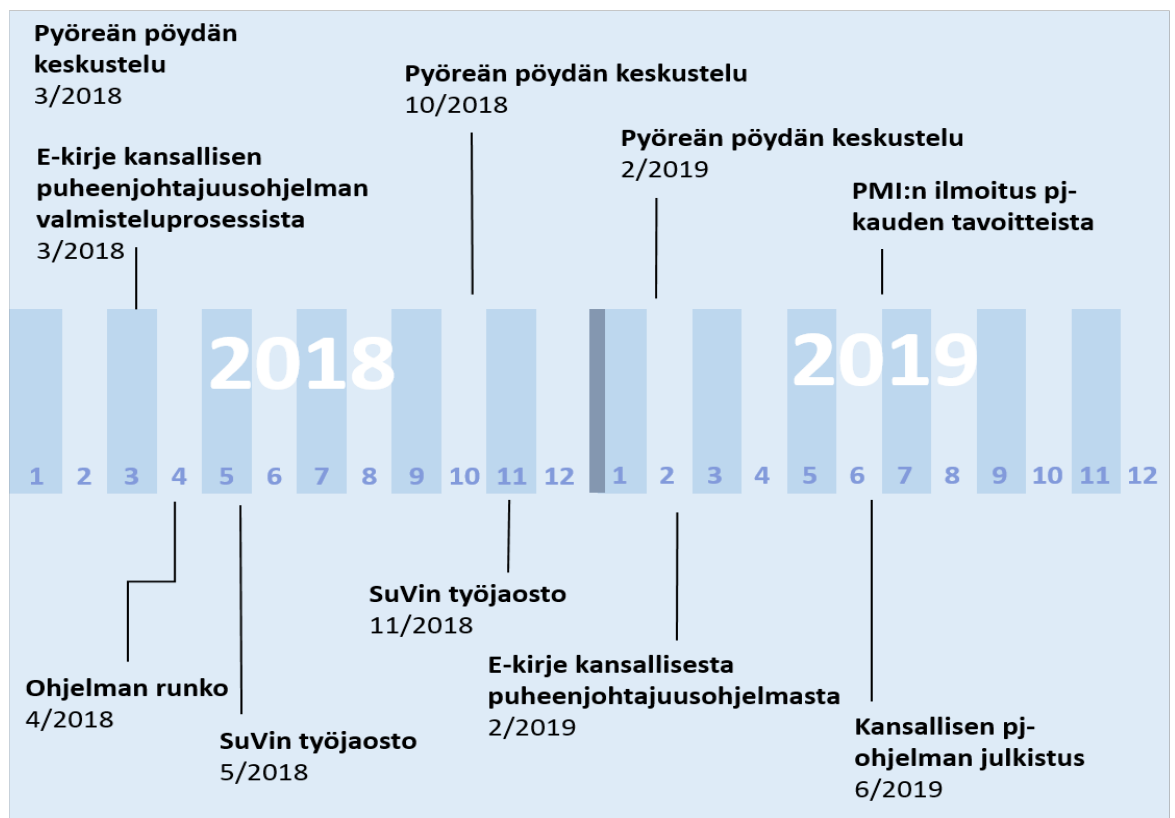
Trion ohjelman valmistelusta valtioneuvosto antaa selvityksen eduskunnalle hyvissä ajoin ennen sen hyväksymistä neuvostossa. Valtioneuvosto toimittaa eduskunnalle tietoa myös EU:n kehittämisestä pidemmällä tähtäimellä.

Pääasiallinen sisältö

Kansallisen puheenjohtajuusohjelman valmistelu

Viimeaikaisten puheenjohtajien kansalliset ohjelmat ovat olleet noin 25–40 sivun pituisia ja koostuneet kahdesta osasta: ensimmäisessä lyhyemmässä osiossa on esitelty kansallisia painopisteitä (yleensä noin neljä) ja toisessa pidemmässä osiossa käyty läpi eri neuvostokokoonpanojen asialistaa. Parlamentaarinen prosessi painottuu painopisteiden haarukoimiseen.

Alla on esitetty alustava aikataulu tälle työlle:

Sisältövalmistelujen kokonaisuus

Puheenjohtajakautemme sisältövalmistelut etenevät neljällä raiteella. Edellä kuvatussa parlamentaarisessa prosessissa keskitytään näistä siihen, joka on täysin Suomen omissa käsissä – kansalliseen puheenjohtajuusohjelmaan.

Tämän lisäksi käynnistyy kaksi teknisempää virkamiestason harjoitusta: neuvostossa Suomen kaudella käsittelyssä olevien asioiden ennakointi ja listaaminen ministeriöissä sekä neuvoston 18 kuukauden ohjelman valmistelu neuvoston sihteeristön johdolla triomaiden EU-edustustojen kesken.

Neljäs raide ei liity Suomen puheenjohtajakauteen, vaan toimielinten vaihdokseen vuonna 2019 ja sitä seuraavaan ohjelmointiin tulevalle viisivuotiskaudelle. Siihen liittyvät EU-asiat etenevät normaalisti EU-asioiden valmistelujärjestelmässä. Valtioneuvosto vastaa oikea-aikaisesta vaikuttamisesta.

Triomaat laativat ehdotuksen neuvoston 18 kuukauden ohjelmaksi ulkoasiainneuvoston puheenjohtajan ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkean edustajan kanssa sekä yhteistyössä komission ja Eurooppa-neuvoston puheenjohtajan kanssa. Käytännössä neuvoston sihteeristö vastaa prosessin koordinaatiosta ja ohjelmaluonnoksista (ensimmäinen syksyllä). Sihteeristö lähtee siitä, että Romanian, Suomen ja Kroatian muodostaman trion ohjelma noudattaa nykyisen, Eurooppa-neuvoston vuonna 2014 hyväksymän viiden vuoden strategisen ohjelman painopisteitä: 1) työllisyys, kasvu ja kilpailukyky; 2) kansalaisten voimaannuttaminen ja suojelu; 3) energia- ja ilmastopolitiikka; 4) vapaus, turvallisuus ja oikeus sekä 5) EU vahvana globaalina toimijana.

Suomen EU-puheenjohtajakausi asettuu kuitenkin toimielinten vaihtumiseen liittyvään taitekohtaan. Euroopan parlamentin vaalien jälkeen kesäkuussa 2019 Eurooppa-neuvosto sopii uudesta strategisesta ohjelmasta (2019–2024). Tulevan komission puheenjohtajaehdokkaan odotetaan huomioivan ohjelman painopisteet poliittisissa suuntaviivoissaan, joiden varaan uuden komission vuosittaiset työohjelmat rakentuvat.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

SEU 16 artikla 9 kohdan mukaan neuvostossa olevat jäsenvaltioiden edustajat toimivat ulkoasiainneuvostoa lukuun ottamatta neuvoston kokoonpanojen puheenjohtajina tasaisen vuorottelun järjestelmän mukaisesti Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 236 artiklan mukaisesti vahvistetuin edellytyksin.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Pääministeri esittelee Suomen puheenjohtajakauden tavoitteet Euroopan parlamentin täysistunnossa heinäkuussa 2019. Lisäksi puheenjohtajakauden jälkeen pääministeri esittelee täysistunnossa kauden aikana saavutetut tulokset.

Kansallinen valmistelu

EU-ministerivaliokunta 21.3.2018

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 21.3.2018

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välisestä toimivaltajaosta säädetään Ahvenanmaan itsehallintolaissa.

Taloudelliset vaikutukset

EU-puheenjohtajakauden kokonaismenoihin on varauduttu kehyksessä yhteensä 70 milj. eurolla vuosina 2018–2020. Kokonaismenot sisältävät Suomessa pidettävien EU-ministerivaliokunnassa sovittujen epävirallisten kokousten järjestelykustannukset sekä lisähenkilöstön palkkaukseen liittyvät menot. Tämän lisäksi sisäministeriön pääluokkaan sisältyy lisäys puheenjohtajuuskauden turvallisuusmenojen määrärahoihin.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

—

Asiakirjat

—

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Jaana Jokelainen (VNEUS), etunimi.sukunimi@vnk.fi, puh. 0295 160 329

EUTORI-tunnus**Liitteet****Viite**

Asiasanat Hoitaa	puheenjohtajuus, Euroopan unionin neuvosto VNK
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, SM, STM, TEM, UM, VM, YM
